

Hankkeen nimi	RANUAN TOIMIVAT KYLÄT- HANKE (LUONNOS)
Hakija	Ranuan kunta
Toteutusaika	1.5.2020 - 30.11.2021

1. Hankkeen julkinen kuvaus

Ranuan toimivat kylät – hanke on jatkoa Kylien elinvoimaisuuden, toimenpiteiden ja palveluiden esiselvityshankkeelle. Hankkeen tavoitteena on aktivoida ja etsiä uusia yhteisöllisiä tapoja kehittää kylien elinvoimaisuutta. Etsitään ratkaisuja ja toimintatapoja, miten kyläläiset saadaan innostumaan kylien kehittämisestä, osallistumisesta ja yhdessä tekemisestä. Tässä otetaan huomioon kylän ekologisuus, toiminnallisuus, sosiaalisuus, turvallisuus sekä kylien historia ja kulttuuri.

Hankkeen tavoitteena on aktivoida ja auttaa kyliä löytämään omia kehittämiskohteita ja hakemaan niihin rahoitusta.

Hankkeessa ovat mukana kaikki Ranuan kylät ja kyläalueet. Työskentelytapana käytetään ns. työpajamenettelyä. Hankkeelle palkataan kokoaikainen työntekijä, kyläaktivaattori, joka vetää työpajat, auttaa hankkeiden hallinnoinnissa ja samalla opettaa kylien toimijoita hanketyöskentelyyn. Lisäksi kyläaktivaattori toimii yhdessä kyläläisten kanssa kylän kehittämisessä.

2. Hakija

Hankkeen hakija on Ranuan kunta, jolla on kokemusta hankkeiden hallinnoinnista ja toteuttamisesta. Kunnalla on taloudelliset edellytykset hankkeen toteuttamiseen sekä tarvittavat yhteistyötahot tavoitteiden saavuttamiseksi. Hankkeelle haetaan kokoaikaista työntekijää, kyläaktivaattoria. Ranuan toimivat kylät – hanke kuuluu Ranuan kunnan kylien kehittämiseen ja hankkeen tukena toimii Tarja Väärälä, joka tekee 20 % työajasta Ranuan maaseudun kehittämistyössä ja vastaa kyläasiamiehen tehtävistä. Hankkeen tukena on myös Ranuan kunnan elinkeinoelämän kehittämisestä vastaava BusinessRanua, kunnan vapaa-ajan toimi sekä kunnan alueella toimivat muut hankkeet.

3. Hankkeen tarve ja tausta

Harvaan asuttujen alueiden keskeinen ongelma on väestön ikääntyminen, työikäisten ja lasten määrän väheneminen sekä syntyvyyden laskeminen. Edellytys maaseudun elinvoimaisuuden ylläpitämiseksi on kylien pito- ja vetovoiman kehittäminen.

Lapin maaseutuohjelman 2021 – 2027 tavoite on pitää koko Lappi asuttuna. Lapin maaseutuohjelman visiossa pääteemoja ovat mm. kestävyys, elinvoimaisuus ja vetovoimaisuus. Visiossa nousee esille myös luonto, digitalisaation tuomat mahdollisuudet sekä yhteisöllisyyden merkitys. Lappilaiset pitävät yhteisöllisyyttä tärkeänä voimavarana kylissä ja kokevat yhteisöllisyyden lisäävän turvallisuuden tunnetta. Lappilaiset ovat sitoutuneet omaan kotiseutuunsa ja haluavat pitää kylät asuttuina sekä ylläpitää ja vahvistaa kylien historiaa ja kulttuuria.

Ranuan kunnan strategiaan on kirjattu visioksi ”Rohkea Ranua – Arktinen kunta innostaa uuteen”. Kunnan arvoja ovat rohkeus, kestävyys, palveluallttius, yhteisöllisyys ja oikeudenmukaisuus. Toiminta-ajatus on ”ajantasaiset ja laadukkaat lähipalvelut ja yrittämisen toimintaympäristöt syntyvät yhdessä tekemällä”. Kuntastrategian toimenpideohjelmat ohjaavat hankkeen tavoitteita. Kuntastrategian toteutumisen kannalta kyläläisillä on tärkeä rooli osallistua ja vaikuttaa päätöksentekoon. Hankkeessa kyläläiset pääsevät toteuttamaan kuntastrategian toimenpideohjelmia ja samalla kokemukset ja palaute auttavat kohti kuntastrategian päämääriä. Hankkeen aikana edistetään kylien toimintasuunnitelmien (master plan) tekemistä.

Ranua on perinteisestä maa- ja metsätalousaluetta sekä poro – ja kalataloudella on vahva ja kehittyvä jalansija alueella. Alueella on myös kaupan, palvelun, matkailun ja teollisuuden keskittymä. Ranuan monipuolinen puhdas luonto ja hoidettu ympäristö luovat edellytykset laadukkaalle asumiselle, työntöelle ja yrittämiselle. Ranuan aktiivinen yhdistysrakenteen luo kyläläisille mahdollisuuden osallistua erilaisiin harrastuksiin ja yhdessä tekemiseen. Ranuan kuntakeskus on keskeisellä paikalla kunnassa ja sen ympärillä on 13 kylää.

Ranuan toimivat kylät - hankkeen taustalla on kesällä 2019 toteutettu Peräpohjolan Leader ry:n rahoittama Kylien elinvoimaisuuden, toimenpiteiden ja palveluiden esiselvityshanke. Esiselvityshankkeen tuloksena todettiin, että kylien toiminnallisuuden ja yhteisöllisyyden aktivoimiseen on tarvetta jatkohankkeella ja kyläläiset ovat valmiita sitoutumaan siihen. Ranuan toimivat kylät -hankkeen asettamat tavoitteet ovat samoja kuin Lapin Maaseutuohjelmassa ja Ranuan kunnan strategiassa. Työtä tehdään tavoitteiden toteuttamiseksi ruohonjuuritasolla ja kylien ihmisten ääntä kuunnellen.

4. Hankkeen tavoitteet

- Määrälliset ja laadulliset

Hankkeen aikana kootaan kylien yhteyshenkilöistä verkosto ja heidän kanssa järjestetään yhteisiä tilaisuuksia neljä. Lisäksi hankkeen aikana etsitään uudenlaisia menetelmiä kylätoimikuntien/yhdistyksien toiminnan aktivoimiseen, sekä selvitetään myös kylien viestinnän ja markkinoinnin mahdollisuuksia. Edistetään kylien toimintasuunnitelmien (master plan) tekemistä ja kylien digitaalisen näkyvyyden parantamista. Näistä järjestetään omia koulutustilaisuuksia tarpeen mukaan.

Tavoitteena on aktivoida kaikki Ranuan 13 kylää ja kirkonkylän alue. Työpajoja järjestetään hankkeen alussa jokaisessa kylässä. Tämän jälkeen järjestetään yhteisiä kokoontumisia kyläalueittain, joita alustavasti olisi seitsemän. Tarvittaessa jatketaan myös yksittäisten kylien tapaamisia. Kyläläisten vaikuttamisen parantamiseksi luodaan uusi malli, jossa kyläläiset pääsevät kohtaamaan kunnan päättäjiä kylissä.

Ranualla on noin 1600 vapaa-ajan asuntoa ja tavoitteena on saada yhteys kaikkiin vapaa-ajan asukkaisiin. Hankkeen aikana laaditaan käytännön suunnitelma vapaa-ajan asukkaiden tavoittamiseksi, jolla heille voidaan tiedottaa kylän ja kunnan asioista. Samalla heidät aktivoidaan mukaan kylien ja kyläalueiden yhteiseen toimintaan. Kylistä kerätään tietoa, että miten saadaan lisättyä vapaa-ajanasuntoja elinkeino-ohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi.

Ranuan toimivat kylät- hanke pyrkii herättämään kaikki kylän ja vapaa-ajan asukkaat näkemään yhteisöllisyyden tuomat hyödyt. Yhdessä tekemällä ja yhteisin tavoittein saadaan yhteenkuuluvuuden tunne ja sen avulla voidaan ponnistella toimivan kylän eteen yhteistyötä tehden. Kyläläiset pyrkivät yhdessä siihen,

että kylässä asuminen ja kylään muuttaminen olisi helpompaa. Hankkeen aikana selvitetään kylien asumisen mahdollisuuksia kartoittamalla vapaana olevat kiinteistöt sekä selvitetään miten kaavoitus vaikuttaa kylän kehittymiseen. Ranuan kunnan elinkeino-ohjelman mukaisesti tavoitteena on, että rakentaminen lisää kylien elinvoimaa ja kaavoituksella on saatu tilaa asua ja elää.

Kyläalueiden yhteiset tarpeet selvitetään ja autetaan eri rahoituskanavien etsinnässä. Tavoitteena on saada vähintään kolme hanketta, jotka ovat joko kylien yhteisiä tai yksittäisiä hankkeita. Hankkeen hallinnoinnissa autetaan ja samalla opetetaan kylien toimijoita hanketyöskentelyyn.

- Tavoitteiden seuranta

Asetettuja tavoitteita seurataan koko hankkeen ajan ja tilaisuuksiin osallistujista pidetään kirjaa. Ohjausryhmälle tehdään säännöllisesti koosteet, miten tavoitteet ovat toteutuneet.

Kyläalueiden ja kylien hankkeiden osalta tehdään selvitykset ohjausryhmällä säännöllisesti koko hankkeen ajan.

Laadullisten tavoitteiden osalta otetaan palautetta kylillä järjestettävissä tilaisuuksissa ja yhteistilaisuuksissa tehdään kirjallinen kysely kahdesti hankkeen aikana. Kyselyssä selvitetään, miten hankkeen aikana on saatu herättämään kylien asukkaiden ja vapaa-ajan asukkaiden osallistuminen kylien toimintaan.

5. Hankkeen toimenpiteet, toteutustapa ja riskit

- Miten tehdään

Ranuan kunta vastaa hankkeen toimista. Hankkeeseen palkattu kyläaktivaattori tekee tiivistä yhteistyötä kyläläisten kanssa. Kylillä järjestetään työpajoja, joissa aktivoidaan kylien toimintaa ja etsitään ratkaisuja kylien kehittämistä ja yhdessä tekemisestä. Kyläaktivaattori tekee yhdessä kylien yhteyshenkilöiden kanssa toimenpide- ja viestintäsuunnitelman hankkeen etenemiseksi.

Hankkeen aikana kootaan yhteen kylien yhteyshenkilöitä ja heidän kanssa tehdään suunnitelmat yhteisistä tavoitteista, rahoitustarpeista ym. eteenpäin vietävistä asioista. Kylien viestinnästä ja markkinoinnista luodaan yhteisiä toimintatapoja ja viedään asiaa konkreettisesti eteenpäin kyläaktivaattorin avulla. Hankkeen aikana haetaan ja rakennetaan kylien toiminnan tueksi erilaisia verkostoja ja yhteistyötahoja.

Kyläaktivaattori selvittää kylien yhteisiä tavoitteita ja auttaa rahoituskanavien etsinnässä kyläalueiden yhteisten suunnitelmien osalta. Suunnitelmien toteuttamisessa tehdään tiivistä yhteistyötä kylien yhteyshenkilöiden kanssa.

Hankkeen toteuttamiseen osallistuvat kaikki Ranuan kylät ja kyläalueet ja siellä asuvat kyläläiset ja vapaa-ajanasukkaat. Hankkeen aikana tehdään tiivistä yhteistyötä kunnan eri toimialojen kanssa ja pyritään jalkauttamaan heitä kylillä järjestettäviin tilaisuuksiin. Kunnan alueella toimivien hankkeiden ja yhdistysten kanssa tehdään yhteistyötä ja osallistutaan yhteisiin tilaisuuksiin.

- Rahoitustahot

Ranuan kunta on sitoutunut toteuttamaan hankkeen ja vastaa hankkeen hallinnoinnista.

- Hankkeen riskejä

Kylien toiminta ja yhdessä tekeminen on vuosien saatossa hiipunut ja kylän asukkaiden ja vapaa-ajan asukkaiden herättäminen yhteiseen toimintaan on haasteellista. Ranualla on paljon vapaa-ajan asuntoja ja jo esiselvityshankkeen aikana todettiin, että heidän tavoittaminen on hankalaa. Yhdessä tekemisen meininki pitäisi löytyä ja vastuun kanto ei saisi jäädä muutaman ihmisen tehtäväksi.

Ideoiden toteuttamiseen tarvitaan uskallusta kylillä ja rahoitusten hakemiseen sekä hallinnointiin tulisi löytää aktiivisia kyläläisiä, jotka innostuvat viemään suunnitelmia eteenpäin. Haasteellista on myös löytää kylien yhdistykset, jotka ovat valmiita sekä taloudellisesti että toiminnallisesti omien hankkeiden toteuttamiseen.

- Kestävä kehitys

Hankkeen tavoitteena on kehittää kylän ekologisuutta, toiminnallisuutta, sosiaalisuutta ja turvallisuutta sekä vahvistetaan kylän historiaa ja kulttuuria. Etsitään yhdessä ratkaisuja kestävän kehityksen edistämiseksi ja erilaisia toimintatapoja kehittää lähipalveluja sekä lähituotteita. Vauhditetaan kyläläisiä pohtimaan ja toteuttamaan energiatehokkuuden lisääntymistä, uusiutuvien ratkaisujen hyödyntämistä, kasvihuonepäästöjen vähentämistä sekä vähähiilisyiden edistämistä.

Kylien toiminnan periaatteena on tasa-arvoisuus ja hankkeen aikana sitä vahvistetaan lisäämällä yhteisöllisyyden tunnetta.

- Osallistujatahot ja roolit

Suurin osallistujaryhmä ovat kylien asukkaat sekä vapaa-ajan asukkaat. Heidän roolina on olla hankkeen suurin toimijaryhmä ja heidän kanssa kyläaktivaattori tekee yhteistyötä koko hankkeen ajan.

Kunnan eri viran- ja toimenhaltijat osallistuvat hankkeen toteuttamiseen olemalla mukana eri tilaisuuksissa. Heidän tehtävänä on antaa lisätietoja oman ammattinsa osalta. He auttavat myös kylällä tulevien asioiden selvittämisessä ja tarvittaessa toteuttamisessa.

Muiden kunnan alueella olevien hankkeiden ja hanketyöntekijöiden kanssa tehdään yhteistyötä. Heiltä saadaan asiantuntija-apua. Heidän kanssa järjestetään yhteisiä tilaisuuksia ja selvitetään yhdessä asioita

Hankkeen aikana Ranuan kylien eri yhdistykset sekä järjestöt otetaan mukaan kylien toiminnan kehittämiseen. Yhteistyötä tehdään Peräpohjolan Leader ry:n, Lappilaiset Kylät ry:n ja Lapin sosiaali – ja terveysturvayhdistys ry:n kanssa.

6. Ohjelmallisuus

Hanke toteuttaa seuraavia Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman tavoitteita ja periaatteita. Osaaminen, tiedonvälitys, innovaatiot ja yhteistyö maaseudulla lisääntyvät vaikuttamisen mahdollisuudet paranevat.

Suunniteltu hanke toteuttaa Peräpohjolan Leaderin ry:n strategiaa Elävät jokivarret – toimelias ja yritteliäs Peräpohjola ja strategian painopistettä toiminnallinen yhteisöllisyys.

Lapin maaseutuohjelma 2021 – 2027 Asuminen Lapissa ja sen tavoitetta pidetään koko Lappi asuttuna.

Hankkeessa hyödynnetään Ranuan kuntastrategiaa 2019 – 2030 Rohkea Ranua – Arktinen kunta innostaa uuteen ja Ranuan kunnan elinkeino-ohjelmaa 2015 -2022.

Ranua toimivat kylät – hanke pohjautuu ja on jatkoa Kylien elinvoimaisuuden, toimenpiteiden ja palveluiden esiselvityshankkeelle, joka on tehty Ranuan kunnan kyliin kesän 2019 aikana.

Hanke tukee ylläolevia kehittämissuunnitelmia ja edistää niissä olevia toimintatavoitteita.

7. Toiminta-alue, hyödynsaajat, aikataulu

Toiminta-alue on koko Ranuan kunta. Kohderyhmänä ja hyödynsaajana ovat kunnan alueella olevat kylät ja niiden vakituiset ja vapaa-ajanasukkaat. Hyödynsaajana ovat myös kylien eri yhdistykset ja järjestöt.

Hanke toteutetaan 1.5.2020 – 30.11.2021 välisenä aikana.

8. Toteutuksen arviointi, toiminta hankkeen jälkeen

Hankkeesta raportoidaan rahoittajan ohjeiden mukaisesti ja ohjausryhmä seuraa hankkeen toteutumista.

Onko kylien yhteyshenkilöt koottu ja pidetty yhteiset tapaamiset?

Onko kylätyöpajat tehty kaikkiin kyliin?

Onko kyläläisiä ja yhdistyksiä saatu aktivoitumaan?

Onko kylien viestintää ja näkyvyyttä saatu parannettua?

Onko kylien toimintasuunnitelmien laadinta saatu käynnistettyä?

Hankkeen tuloksena kylissä on toimintamalli, jolla he voivat jatkaa kylien kehittämistä eri hankkeilla tai muilla menetelmillä, jonka avulla kylien kehittäminen voi jatkua hanke- ja talkootyöllä ja kaikkia osallistamalla.

9. Tiedottaminen

Hankkeen tiedotus tehdään seuraavasti

- kylien eri tilaisuuksissa, kunnan eri tapahtumissa
- kyläkäynneillä ja työpajoissa
- Kylien yhteyshenkilöiden kautta
- paikallislehti, www.ranua.fi, facebook ja sekä muu sosiaalinen media